

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Samotný pojem regionální politika, jež byla na národní úrovni aplikována v řadě zemí i před jejich vstupem do Evropské unie může být definována (viz Wokoun, 2001) jako součást hospodářské politiky představující soubor cílů, opatření a nástrojů vedoucích ke snižování příliš velkých rozdílů v socioekonomické úrovni jednotlivých regionů. Obdobně dle definice použité z Dictionary of Human Geography je regionální politika považována za součást státní politiky, ovlivňující rozmístění hlavních ekonomických zdrojů a aktivit na celém území státu nebo v jeho části. Regionální politika zahrnuje opatření napomáhající jednak růstu stupně ekonomické aktivity v území, kde je vysoká nezaměstnanost a malé naděje na přirozený ekonomický růst a na druhé straně opatření sloužící ke kontrole ekonomických aktivit v územích s nadměrným růstem. Z hlediska definice využívané pro potřeby regionální politiky v České republice tak dle dokumentu Strategie regionálního rozvoje ČR regionální politika představuje soubor intervencí, zaměřených podle konkrétní situace státu a jeho regionů a podle očekávaných vývojových tendencí, na podporu opatření vedoucích k růstu ekonomických aktivit a lepšímu územnímu rozložení v území a k rozvoji infrastruktury. Ze všech vymezených definic je tak patrné, že obecným cílem regionální politiky je zejména snižování rozdílů v ekonomickém vývoji jednotlivých regionů a to aplikací vhodně zvolených nástrojů regionální politiky. Historický vývoj regionální politiky Evropské unie vychází zejména z procesu integrace jednotlivých zemí do evropského integračního uskupení. Proces rozšiřování tohoto integračního uskupení o nové členy, který v průběhu jeho existence nastal, tak zvýraznil rozdíly mezi jednotlivými zeměmi, které se v průběhu druhé poloviny 20. století a na počátku 21. století evropského integračního procesu účastní.

- Podrobný popis základních definic, pojmů – Strategie regionálního rozvoje ČR

- <http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika/Koncepce-Strategie/Strategie-regionalniho-rozvoje-Ceske-republiky-na>

Motivy existence regionální politiky je možné zmínit v rovině motivů ekonomických (nerovnoměrný ekonomický vývoj měřený např. regionálním HDP), ekologické, sociální – rozdílná úroveň průměrné mzdy v krajích ČR apod.

- Průměrná mzda dle krajů ČR

- http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparamzdr.jsp?vo=mapa&cislatab=PRA0031PU_KR&vo=mapa&kapitola_id=13

Z teoretického hlediska je možné definovat dvě hlavní skupiny nástrojů a to makroekonomické nástroje regionální politiky a mikroekonomické nástroje regionální

politiky. Mezi významné teoretické nástroje makroekonomické regionální politiky je možno řadit zejména fiskální politiku státu a monetární politiku.

Koncept fiskální politiky založený na tzv. regionalizaci daňové politiky je konceptem značně teoretickým a v praktické hospodářské politice ne příliš používaným. Stimulace agregátní poptávky prostřednictvím nižších sazeb daně v regionech s nižší ekonomickou úrovní by vedlo ke stimulaci jejich ekonomického vývoje, avšak politické důsledky takového rozhodnutí společně s nerovnoměrnými podmínkami pro podnikání ve srovnání s regiony ekonomicky silnějšími, jsou těmi hlavními důvody jejího praktického nevyužívání. Alternativní možností, jakým způsobem může fiskální politika vlády působit na ekonomický vývoj firem lokalizovaných v regionech s nízkou ekonomickou úrovní, je využívání vládních výdajů jako prostředků k realizaci státních zakázek.

Monetární politika jako druhý z vymezených regionálních makroekonomických nástrojů může v rámci teoretických možností regionalizace poskytovat výhody pro ekonomické subjekty, jejichž činnost je lokalizována v postižených regionech zejména v možnostech existence příznivějších podmínek pro přístup k úvěrům. V praktické hospodářské politice se však diferenciací přístupu k úvěrům na základě lokalizace firem nejeví jako běžná služba v současnosti na finančním trhu používaná.

Zaměřením obecných mikroekonomických nástrojů regionální politiky je např. stimulace pohybu pracovních sil v regionech. Praktickým dopadem použití tohoto nástroje spočívajícím zejména ve finanční spoluúčasti při hrazení nákladů spojených s prostorovým pohybem pracovních sil, je snaha o ovlivňování regionální nezaměstnanosti a životní úrovně v postižených regionech jednotlivých zemí. Druhý typ nástrojů zaměřený na tzv. prostorový pohyb kapitálu je teoreticky vymezen jako nástroj na přímou podporu nových pracovních míst v regionech. Jedná se tak o nástroj, jehož použitím je snaha o zatraktivnění regionu pro potenciální investory například v podobě zlepšení podnikatelského prostředí, které umožní přilákání nových subjektů do regionu a i stimulace tvorby nových pracovních příležitostí. Praktickou formou tohoto nástroje mohou být poskytované subvence firmám lokalizovaným v postižených regionech či snižování daňových sazeb.

Samotné počátky regionální politiky na evropském kontinentu je možné pozorovat již v období velké hospodářské krize a to zejména ve Velké Británii, ve které docházelo k ekonomickému úpadku odvětví lokalizovaných v tradičních průmyslových regionech Velké Británie. Problémové regiony Velké Británie charakteristické zejména vysokou mírou nezaměstnanosti byly vymezeny v Zákoně o speciálních územích, který upravoval možné způsoby finanční pomoci těmto krizí postiženým oborům, jež byly prostřednictvím firem lokalizovány v postižených regionech Velké Británie. Zákon upravoval zejména pravidla nakládání s finančními prostředky směřujícími do postižených regionů a charakter potřeb, na které mohou být dostupné prostředky použity tak, aby nedocházelo k dalšímu prohlubování vzniklých ekonomických nerovností mezi regiony. Snaha o posílení rovnoměrného vývoje ekonomik

evropských zemí se tak stala jedním z cílů Evropského hospodářského společenství. Následným rozšířením tohoto společenství o Velkou Británii, Irsko a Dánsko v roce 1973 se však rozdíly mezi ekonomickým vývojem regionů postupně dále navýšily. Jako nástroj pro naplnění cíle vymezené preambulí Římské smlouvy byl vytvořen v roce 1975 Evropský fond regionálního rozvoje, jehož prvotním úkolem bylo financování následujících typů výdajů, které by stimulovaly ekonomický růst postižených regionů:

- a) investice do malých a středních podniků,
- b) investice do infrastruktury,
- c) investice do infrastruktury v tzv. horských oblastech.

V roce 1981 a 1986 došlo k dalšímu rozšíření Evropského společenství o země jižní Evropy - Řecko, Španělsko a Portugalsko, jejichž nerovnoměrný meziregionální vývoj dále přispěl k prohloubení ekonomických disparit mezi zeměmi Evropského hospodářského společenství. Nerovnoměrný regionální vývoj zemí Evropského společenství se tak v průběhu integračního procesu stává jedním z negativních rysů evropské integrace a možným východiskem se tak stává praktická regionální politika, jejíž teoretické cíle byly zformulovány v roce 1983 na Evropské konferenci ministrů v Torremolinos. Vznikající Evropská charta regionálního plánování tak obsahovala 4 základní cíle tzv. prostorového uspořádání:

- a) vyvážený socioekonomický rozvoj regionů,
- b) zlepšování životních podmínek,
- c) zodpovědné zacházení s přírodními zdroji,
- d) racionální využívání území.

Cíle regionální politiky Evropské unie jako součásti strukturální politiky je možné na základě jejich vývoje rozdělit dle časového hlediska do 3 období:

- a) 1988 – 1999,
- b) 2000 – 2006,
- c) 2007 – 2013.

První skupina cílů regionální politiky Evropské unie vychází z roku 1988, ve kterém došlo k propojení tzv. regionální politiky se sociální a zemědělskou politikou, jež tvořily svým zaměřením samostatné druhy dílčích politik Evropské unie. Sloučením tak došlo ke vzniku tzv. strukturální politiky Evropské unie a k definování jejich

obecných cílů. Cíle strukturální politiky tak byly pro období 1988 – 1999 definovány následovně:

- a) Rozvoj a strukturální přeměna zaostávajících regionů.
- b) Konverze regionů vážně postižených hospodářským úpadkem.

Opatření směřující k naplnění prvních dvou vymezených cílů v období 1988–1999 reflektují problematiku regionálního podnikatelského prostředí, které tak napomáhá k zatraktivnění regionů např. pro potenciální investory, čímž napomáhají k jejich rozvoji vymezeného jako jednoho z cílů regionální politiky Evropské unie jako součásti tzv. strukturální politiky. Třetí a čtvrtý vymezený cíl pro období 1988–1999 je možné vymezit jako tzv. sociální cíle, jež jsou zaměřeny na oblasti:

- c) boje proti dlouhodobé nezaměstnanosti a pracovní integrace mladých lidí.
- d) Adaptace pracovní síly na průmyslové změny a změny ve výrobě (Wokoun, 2001).

Cíle regionální politiky pro plánovací období 2000–2006 byly v obecné podobě schváleny jako tři cíle, kdy zejména první dva vymezené cíle mají regionální charakter:

- a) podpora rozvoje a strukturálního přizpůsobování regionů, které ve svém rozvoji zaostávají za ostatními.
- b) Podpora hospodářské a sociální konverze oblastí, které se potýkají se strukturálními problémy.
- c) Podpora adaptace a modernizace politik a systémů vzdělávání, odborné přípravy a

Cíle regionální politiky Evropské unie pro období 2007–2013 jsou vymezeny v Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006. Ve zmíněném nařízení o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999 je zakotveno nové definování cílů tzv. politiky soudržnosti spočívající v usilování o konvergenci členských států a regionů, o regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a o evropskou územní spolupráci. Cíle politiky soudržnosti jsou definovány v kapitole II, článku 3 v podobě:

- a) Cíl 1 konvergence pramení z rozšíření Evropské unie o nové členy, čímž došlo k prohloubení tzv. hospodářských, sociálních a územních rozdílů.
- b) Cíl 2 regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost je určen pro vyspělejší regiony a je dle článku 3 Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 zaměřen na posílení konkurenceschopnosti a atraktivnosti regionů a zaměstnanosti v regionech prostřednictvím investic do lidského kapitálu, inovací, podpory znalostní společnosti a podnikání, ochrany životního prostředí a zlepšování dostupnosti a přizpůsobivosti zaměstnanců i podniků a rozvoje trhu práce. Pro

čerpání v rámci Cíle 2 jsou způsobilé všechny regiony, které nepatří do cíle konvergence.

c) Cíl 3 Evropská územní spolupráce

Nástroje regionální politiky EU

- Informace o nástrojích regionální politiky EU
- http://ec.europa.eu/policies/regions_local_development_cs.htm
- Informace o čerpání finančních prostředků z EU – Petr Zahradník
- <http://www.youtube.com/watch?v=GMLnjmoDaS0>

Konvergence jako cíl regionální politiky – sblížování ekonomické úrovně regionů – popis dat – regionální produkt na obyvatele – analýza časového období – odhad trendové funkce – dle odhadnuté funkce – převládající konvergenční tendence

- Metodologický aparát hodnocení regionální konvergence – C. Slavík – Politická ekonomie 1/2007

- <http://www.vse.cz/polek/cislo.php?cislo=1&rocnik=2007>

Z hlediska praktické realizace regionální politiky Evropské unie jsou členské země rozděleny do tzv. územních jednotek, jejichž klasifikace vychází z Nařízení Evropského parlamentu a rady č. 1059/2003, a upravuje dělení členských států na územní jednotky NUTS 1, NUTS 2 a NUTS 3. Takto vytvořená klasifikace je hierarchická a každý stát může území úrovně NUTS 3 dále hierarchicky dělit na úroveň NUTS 4 a NUTS 5. Tyto jednotky však byly v roce 2004 uměle přejmenovány na místní administrativní jednotky LAU (LAU1 a LAU2). Pro většinu zemí Evropské unie však NUTS klasifikace aktuálně představuje následující dělení států:

- a) NUTS 0 – představuje celé území státu,
- b) NUTS 1 – územní jednotka velkých oblastí,
- c) NUTS 2 – představuje úroveň středního článku územně samosprávného členění,
- d) NUTS 3 – odpovídá úrovni nejnižšího územně správního regionu státní správy,
- e) LAU 1 (dříve NUTS 4) – zahrnuje okresy, mikroregiony,
- f) LAU 2 (dříve NUTS 5) – zahrnuje obce.

Budoucnost regionální politiky Europa Strategy 2020

- http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/index_cs.htm
- Rizika globalizace, demografický vývoj, energetika

FIALA, Petr; PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 2. vyd. Příbram: PBtisk, 2009. 808 s. ISBN 978-80-7325-180-2.

ODEHNAL, Jakub; POP Martin. *Hospodářský systém Evropské unie: (úvod do problematiky)* : studijní text. Vyd. 1. Brno: Univerzita obrany, 2011, 86 s. ISBN 978-80-7231-800-1.

SKOKAN, Karel. *Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie*. Vyd. 1. Ostrava : Repronis, 2003. 114 s. ISBN 8073290235.

WOKOUN, René. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Vyd. 3., v nakladatelství IFEC 1. Praha : IFEC, 2001. 264 s. ISBN 8086412083.

ŽÍTEK, Vladimír; KLÍMOVÁ, Viktorie. *Regionální politika*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2008. 106 s. ISBN 9788021047617.